

„2026. RADNICI I RADNICE GLASAJU ZA SVOJA PRAVA“

PREDSTAVLJANJE PROJEKTA STBIH

SARAJEVO, 29.04.2026.

Po prvi put u novijoj historiji radnici i radnice u trgovini u FBiH dočekuju izbornu nedjelju kao neradnu. Ona će, osim što će vrlo očigledno ovi izbori biti presudni da ona tako i ostane, biti i prilika da oni jasno pokažu da žele na vlasti one političke opcije koje su opredijeljene da unapređuju i štite njihova prava, ne deklarativno, kako je to do sada bilo, nego stvarno kroz očuvanje stečenih i borbu za ostala radnička prava.

Prema svim pokazateljima, iako se u BiH ne vodi evidencija o struci ni o mjestu rada birača, na izbore generalno uglavnom ne izlaze radnici u privatnom sektoru. Posebno radnici u trgovini nisu percipirani kao potencijal u tom smislu. STBIH ima ambiciju da to promijeni jer po prvi put ikada radnici u ovom sektoru imaju priliku da pokažu da su svjesni da njihova biračko pravo može postati njihovo oruđe za njihova bolja prava.

U tom smislu STBIH pokreće projekt „2026. radnici glasaju za svoja prava“ upravo sa ciljem da sa jedne strane mobilizira radnike da izađu na izbore, a sa druge strane da im ponudi argumentirane, objektivne i transparente podatke o tome šta nude političke stranke, šta su dosada uradile, kao i šta zagovaraju kada su u pitanju radnička prava.

Na današnjoj press konferenciji, pored ciljeva projekta, prezentirani su i ulazni podaci koje je STBIH pripremio za lansiranje ovog projekta, naredne aktivnosti te metodologije. Projekt u ime STBIH vode Berina Beširović, docentica, dr. političkih nauka i predsjednica Sekcije žena STBIH, i Zerina Kalamujić, magistrica političkih nauka i predsjednica Sekcije mladih STBIH.

Kao uvod u Projekt, STBIH je proveo blic anketu na svojoj Facebook stranici u kojoj je pitao radnike za stavove i šta bi radnici uradili da su sutra Izbori. Podaci jasno pokazuju da su stavovi i borba za radnička prava vrlo bitna za radnike kao birače i da će oni na osnovu toga i koristiti svoje biračko pravo. Njih 82% smatra da im je odnos prema radničkim politikama veoma bitan za izborni proces. Ako bi sutra bili izbor, 49% (108 od 222 radnika) bi glasalo za stranke Trojke i to isključivo zbog neradne nedjelje, pri čemu SDP ima 27,48% potencijalnih glasova. Međutim skoro njih 33% njih ne zna za koga da glasaju ili ne bi nikako izašli na izbore. Neradna nedjelja je očigledno jako bitna, ali i druga pitanja poput standarda radnika, kao i njihova sigurnost i dostojanstvo na radu.

Analiza programa i aktivnosti političkih stranaka u BiH pokazuje jasne razlike u nivou podrške radničkim pravima i uvođenju neradne nedjelje. Te razlike proizlaze iz različitih političkih prioriteta i programa. Očekivano, pojedinci koji obnašaju stranačke funkcije ili oni koji su na javnim funkcijama ispred stranke, slijede stavove političkih opcija kojima pripadaju.

Ulazna anketa, sa druge strane, pokazuje da radnici i ne znaju zaista mnogo o stavovima pojedinih političkih subjekata, vrlo često ne mogu povezati pojedine političke predstavnike sa njihovim političkim strankama, prate samo one teme koje ih se direktno tiču i samo one izvore informacija koje i inače preferiraju.

STBIH ovim projektom ima namjeru i ukazati na anomaliju koju je utemeljio ovaj izborni proces da se zanemaruje uloga pojedinca, a preferira stranka i, iako to ne možemo ispraviti, želimo radnicima ponuditi informacije i podatke koje će u fokus staviti čovjeka. Čovjeka koji glasa i za koga se glasa.

Pored ovih ulaznih podataka, danas je predstavljena i Analiza programa i statuta 8 političkih stranaka u BiH, koje su blic anketi STBIH navedene kao stranke za koje bi ispitanici glasili da su danas izbori, kao i javne istupe 24 politička predstavnika iz 6 stranaka iz FBiH kroz 67 medijskih sadržaja. Nedvojbeno je pitanje neradne nedjelje otvorilo jednu od najjasnijih podjela u političkom diskursu BiH, posebno kada je riječ o tumačenju radničkih prava i ekonomskih efekata ove mjere. U javnim istupima i programskim

dokumentima političkih aktera vidljivo je da se ova tema ne posmatra samo kao pitanje organizacije rada, već i kao šire društveno i ekonomsko pitanje i kao takvo se već profiliralo i kao izborna tema.

Analiza je pokazala da Naša stranka i SDP pripadaju opcijama s visokom podrškom i da dosljedno zagovaraju zaštitu radnika, pravo na odmor i ravnotežu između poslovnog i privatnog života. Također, ove stranke u svojim zvaničnim saopštenjima i objavama podržavaju Član 18. Zakona o unutrašnjoj trgovini. Može se reći da pojedinci koji dolaze iz ove dvije stranke također jasno iskazuju podršku radničkoj borbi za veća prava i dostojanstven rad te da se zalažu za ostvarivanje balansa između privatnog i poslovnog kada su u pitanju radnice i radnici u trgovini.

S druge strane, stranka Narod i Pravda pokazuje srednji nivo podrške. Iako naglašava važnost zaštite radnika u program rada, izostaje jasan i jedinstven stav o neradnoj nedjelji. U njihovim zvaničnim saopštenjima i objavama ne spominju neradnu nedjelju i prava radnika kao prioritet, pojedinci su direktno kritikovali odluke u čijem su donošenju i sami učestvovali, dok se s druge strane pojavljuju pojedinci koji su otvoreno podržavali radnike i radnice u trgovini.

Kod stranaka sa niskom podrškom, a tu spadaju SDA, SBiH, DF, HDZ i SNSD, analiza je pokazala značajan raskorak između deklarativne podrške radnicima i konkretnih političkih stavova. Posebno se ističe protivljenje ili relativizacija mjera poput neradne nedjelje, kao i promjene stavova u zavisnosti od političkog konteksta. Ove stranke smatraju da uvođenje neradne nedjelje ima negativan utjecaj na ekonomiju i da diskriminira ostale radnike. Uočljivo je i to da opozicione stranke u Federaciji BiH imaju izrazito negativan stav prema svemu što dolazi od pozicije, neovisno o tome koliko je to u interesu građana, odnosno u ovom konkretnom slučaju radnica i radnika u trgovini.

Poseban fokus je stavljen na jačanje kapaciteta radnika da kritički analiziraju javne politike i prepoznaju inicijative koje su u skladu s njihovim interesima. Na ovaj način, projekt doprinosi jačanju participativne demokratije i omogućava građanima da donose informirane odluke u demokratskim procesima. Istraživanje također pokazuje da se politički akteri koji podržavaju neradnu nedjelju primarno pozivaju na socijalne argumente i zaštitu radnika, dok protivnici ove mjere naglašavaju ekonomske rizike. U toku je, kao drugi dio projekta, anketiranje političkih predstavnika u BiH na ovu temu i rezultati tog dijela istraživanja biti će kompletirani u konačan izvještaj.

Projekt zadržava političku neutralnost, fokusirajući se isključivo na informisanje i osnaživanje radnika kroz činjenice i analizu politika.